

УПРАВЛІННЯ ВІДТВОРЕННЯМ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ НА ГАЛУЗЕВОМУ І РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

© О.М. Скібіцький, 2012

Об'єктивною необхідністю й особливістю сучасного етапу розвитку українського суспільства є переорієнтація національної економіки й, у тому числі економіки регіонів, на шлях інноваційного розвитку. Це, у свою чергу, вимагає внесення адекватних, цілеспрямованих змін до системи управління галузями і регіонами й вишукування факторів, що забезпечують підвищення ефективності цього процесу.

Інноваційний розвиток економіки перебуває в прямій залежності від людського капіталу, рівня його розвитку і якості. Саме люди з їхньою освітою, кваліфікацією і досвідом визначають границі й можливості технологічної, економічної й соціальної модернізації суспільства. В той же час, в Україні людському капіталу як фактору інноваційного розвитку приділяється незначна увага. Значення проблеми формування й відтворення людського капіталу в Україні зростає й у зв'язку з тим, що людський ресурс в умовах процесів старіння й депопуляції населення, що активно йдуть, стає самим дефіцитним ресурсом. Остання версія довгострокового демографічного прогнозу ООН показує, що в перспективі чисельність населення України буде скорочуватися, середній вік збільшуватися, а частка працездатного населення зменшуватися. В цьому зв'язку перед державою і кожним регіоном виникає завдання формування й відтворення людського капіталу в інтересах інноваційного розвитку.

Однак проблема розробки механізму управління відтворенням людського капіталу з метою інноваційного розвитку регіонів залишається недостатньо дослідженою.

Поява категорії якості життя населення (ЯЖН) у другій половині ХХ ст. пов'язана з усвідомленням суспільством обмежень, властивих традиційному поняттю рівня життя як міри добробуту населення, оскільки зростання доходів і споживання матеріальних благ складним чином пов'язане з іншими аспектами життя людей і може супроводжуватися погіршенням стану навколишнього середовища, ростом злочинності, захворюваності тощо.

Завдання вивчення істотних для розвитку країни в цілому взаємозв'язків між економічним ростом, ростом продуктивності праці, демографічними процесами, розвитком інноваційної економіки й ЯЖН є актуальною й вимагає наявності досить надійних методів оцінки й прогнозування. Складність даного завдання обумовлює необхідність розробки адекватних економіко-математичних моделей.

Процес трансформації людського потенціалу в людський капітал має еволюційний характер, а управління персоналом стає основою в процесі формування людського капіталу.

Формування людського капіталу здійснюється у сфері освіти і виховання підростаючого покоління. Відтворення і накопичення людського капіталу забезпечується в період активної трудової діяльності людини.

Для обґрунтування й розробки інструментів управління відтворенням людського капіталу в інтересах інноваційного розвитку необхідно виконати наступні завдання:

- 1) визначити фактори, що виявляють вплив на відтворення людського капіталу, провести порівняльний аналіз вітчизняних і закордонних методів управління людським капіталом;
- 2) вивчити підходи до типології регіонів, вибрати типологічні ознаки для обґрунтування показників оцінки й прогнозування ЯЖН, що визначають відтворення людського капіталу;
- 3) провести порівняльний аналіз методів оцінки й прогнозування, вибрати метод, найбільшою мірою підходящий для оцінки й прогнозування ЯЖН на основі показників, що забезпечують відтворення людського капіталу й інноваційний розвиток регіону;
- 4) розробити й апробувати методику оцінки й прогнозування ЯЖН і запропонувати модель підтримки прийняття управлінських рішень по відтворенню людського капіталу з метою інноваційного розвитку регіону.

Результати дослідження дозволяють зробити наступні висновки:

1. Визначення факторів, що виявляють вплив на відтворення людського капіталу й інноваційний розвиток регіону, дозволило з'ясувати, що одним з істотних є підвищення якості життя населення .

2. Проведений порівняльний аналіз вітчизняних і закордонних методик управління людським капіталом підтвердив, що в них широко використовуються показники якості життя населення.

3. Дослідження підходів до типології регіонів дозволило запропонувати такі типологічні ознаки як інвестиційна привабливість, спеціалізація господарства й показники здоров'я населення для обґрунтування показників оцінки й прогнозування якості життя населення, що визначають відтворення людського капіталу.

4. Запропонований метод узагальнення базових ознак ЯЖН, заснований на максимізації суми коефіцієнтів детермінації моделей парної лінійної регресії кожної з нормованих ознак ЯЖН на інтегральний індикатор ЯЖН, дозволяє уточнити оцінку ЯЖН, що дається стандартним компонентним аналізом.

5. Порівняльний аналіз методів оцінки й прогнозування дозволяє обґрунтувати доцільність використання методу DEA для оцінки й прогнозування якості життя населення на основі системи показників, що визначають відтворення людського капіталу з метою інноваційного розвитку.

6. Апробація запропонованої методики оцінки й прогнозування ЯЖН підтвердило її адекватність і практичну значимість при прийнятті управлінських рішень по відтворенню людського капіталу з метою інноваційного розвитку регіону.

До основних результатів, що визначають наукову новизну роботи, належать:

1) запропоновані типологічні ознаки регіонів для обґрунтування показників оцінки й прогнозування якості життя населення, що визначають відтворення людського капіталу;

2) обґрунтована доцільність використання методу DEA (*Data Envelopment Analysis*) для оцінки й прогнозування якості життя населення на основі системи показників, що визначають відтворення людського капіталу з метою інноваційного розвитку;

3) побудована матрична модель підтримки прийняття управлінських рішень по відтворенню людського капіталу, що враховує динаміку й порівняльну характеристику показників оцінки й прогнозування якості життя населення;

4) розроблена методика оцінки й прогнозування якості життя населення для підтримки прийняття управлінських рішень по відтворенню людського капіталу з метою інноваційного розвитку регіону на основі методу DEA.

Основними перевагами пропонованої методики оцінки й прогнозування ЯЖН є наступні:

- використання тільки доступної інформації;
- можливість міжрегіонального порівняння;
- оперативність діагностики стану регіону й швидкий виявлення проблемних областей;
- можливість комплексної (зведеної) оцінки положення регіону;
- можливість використання динаміки частини показників для оцінки ефективності діяльності конкретних департаментів і підрозділів органів регіонального управління;
- мінімізація використання експертних суб'єктивних оцінок;
- можливість додавання й виключення нових базових показників без шкоди для моделі.

1. Беззубко Л. В., Гончарова Л. О., Беззубко Б. І. *Трудовий і кадровий потенціали: Монографія.* – Донецьк: Норд прес, 2008. 2. Білорус Т. В. *Стратегічне управління кадровим потенціалом підприємства: Монографія.* – Ірпінь: Національна академія Державної податкової служби України, 2007.